

1918-1968 POL STOLETJA
SLOVENSKE SVOBODE

Številka 3

VESTNIK

Letnik XIII. 1968

GLASILO SLOVENSKEGA DRUŠTVA NELBOURNE

SLOVENCİ, SLOVENKE!

Letos proslavljamo Slovenci petdeseto obletnico tistega oktoberskega dneva 1. 1918, ko so po tisočletnem suženjstvu in hlapčevstvu slovenske zastave zaplapolale na svobodnem slovenskem ozemlju in oznanile svetu, da so se Slovenci odločili, da si bodo kot svoboden narod sami krojili svojo usodo.

Slovenci v Avstraliji, predvsem pa mi v Melbournu, pa bomo ta mesec slavili še dva druga pomembna dogodka:

- blagoslovitev in otvoritev prve slovenske cerkve v Avstraliji, cerkve sv. Cirila in Metoda v Melbournu, ki so jo zasnovale in zgradile slovenske roke in
- dokončno odplačilo Slovenskega doma v Melbournu, ki je s tem postal slovenska last in je prvi slovenski dom v Avstraliji, katerega edini lastnik je slovenska skupnost.

Slovenci v Melbournu smo ponosni na te sadove našega truda in prizadevanj in upamo, da bodo naši uspehi v bodrilo in vzpodbudo vsem Slovencem širom Avstralije.

Slovensko društvo v Melbournu

Naša naslovna stran ponazarja prvo poštno znamko, ki jo je po osvoboditvi 1. 1918 izdala novoustanovljena slovenska poštna uprava v Ljubljani za svobodno slovensko ozemlje. Osnutek za znamke je napravil ljubljanski umetnik prof. Ivan Vavpotič in so jih tiskali v Ljubljani; ker je znamk primanjkovalo, so jih uporabljali tudi v drugih delih Jugoslavije za pisemsko frankiranje.

Le vstani, vstani narod moj,
do danes v prah teptan..
Pepelni dan ni dan več Tvoj,
Tvoj je vstajenja dan !

(S. Gregorčič)

29. oktober 1918 je Vstajenja dan Slovenskega naroda. Stoletja zaslužjen, zaničevan in ponižan, narod tlačan je tega dne dokončno pretrgal verige suženjstva.

Pred petdesetimi leti, 29. oktobra 1918, so se Slovenci, ob viharnem navdušenju odrekli stari Avstriji in Habsburžanom in razglasili svojo svobodo in neodvisnost. Narodna veča, pod predsedstvom dr. Antona Korošca, je postala s tem dnem najvišja izvršujoča oblast. Predsedstvo Slovenskega narodnega sveta v Ljubljani je nato imenovalo prvo narodno vlado za Slovenijo, s predsednikom dr. Josipom Pogačnikom in dvanajstimi poverjeniki. S tem je bil ustvarjen san slovenskih rodoljubov in narodnih delavcev poslednjih sto let. Politično upravno združena Slovenija z Ljubljano, kot svojim naravnim in zgodovinskim narodnim, kulturnim in političnim središčem.

S ponosom lahko gledamo nazaj na ta dan, ki je krona prizadevanja več generacij narodnih vodnikov in nepremagljivega odpora preprostega ljudstva. Kje na svetu je še narod, ki bi ne izgubil svoje identitete pod pogoji, pod katerimi je izdržal naš narod osem sto let.

Vse od izgube Karantanske države in svojega plemstva je bil Slovenski narod brez pravega vodstva, le dober tlačan tujih gospodarjev, delovna živina, s katero je mšetarila tuja gosposka. Njegova zmlja je bila razkosana med tuje fevdalno in cerkveno plemstvo.

Brez svojega meščanstva, kaj šele plemstva, se je slovenski tlačan, prepuščen sam sebi, zakrknil vase in predajal ustno izročilo o stari pravdi iz roda v rod, dokler mu tudi ta nada ni propadla z nesrečnim koncem kmečkih uporov. Šele, ko so pripadniki Martina Luthra spoznali, da bodo lahko širili protestantske nauke na Slovenskem najhitreje s pomočjo slovenskega jezika, je pričelo našemu narodu svitati na obzorju.

Prve luteranske knjige v slovenskem jeziku so gotovo bile razlog, da se je tudi katoliška protireformacija obrnila do slovenskega kmeta v njegovem jeziku ter pričela njegove sinove vzgajati za dušnopastirski poklic. Tako se je zgodilo, da ima naš narod v dobi prosvetljenstva že svoje ljudi, po večini iz duhovniških vrst, ki mu po malem začno kazati pot.

Toda šele prihod Francozov in ustanovitev Ilirije, mu da pogum, da se narodna zavest, čeprav pokrajinsko omejena, javno pokaže; tlačanu pa zopet vzplamti misel o stari pravdi, katero sedaj imenuje stanovsko enakopravnost, odnosno zemljiško odvezo.

Po porazu Napoleona je pritisk s strani dunajske vlade zatrl vsako misel o kakršnemkoli narodnem gibanju. Zemljiška gospodstva je zopet pritiskala na kmeta ter terjala celo dajatve, katere je izgubila med francosko okupacijo. Toda med narodom je pričelo vreti. Obrtniški pomočniki, ki so se vračali iz tujih dežel, trgovci in pa že tudi slovenski študentje so nosili na deželo novice od drugod in dvigali duha in vero v boljše čase.

Slovenski tisk, ki se je pričel razvijati v dobi prosvetljenstva je bil po odhodu Francozov omejen le na strokovni časopis, ki ga je izdajal dr. Bleiweis pod naslovom "Kmetijske in rokodelske novice" ter leposlovni list "Čbelica".

Prosvetljenstvo, ki je s splošno omiko in izobrazbo zbudilo tudi dvome v absolutistično državo se je umaknilo v literaturi gibanju romantike, ki je s svojim gledanjem pričelo, kljub vsem uradnim zaprekam buditi narodno miselnost, ki se v Avstriji prične upirati Nemštvu, katerega več ali manj istoveti z pritiskom birokratičnega državnega aparata. Skoro v istem času se v našo kraja upelje železnica in s tem lažje in boljše zveze z drugimi avstrijskimi Slovani, med katerimi je narodna in protinemška misel že mnogo bolj razvita. Saj polski emigranti že v letu 1847 pripravljajo oborožen upor ter ustanovitev velike republike, ki naj bi obsegala Češko, Poljsko, Moravsko Sležijo, Slovaško, Slavonijo in Srbijo ter Hrvatsko. O Sloveniji ob tem času še ni govora kajti razkosana je in poznajo jo le pod imenom kronovin Štajerske, Krajnjske, Koroške, Goriške in Istre.

Kljub velikem pritisku vladne uprave, v kateri ima vsa važno mesta plemstvo, ki je seveda nemško se pa med maloštevilnimi slovenskimi izobraženci širijo zahteve o političnih svoboščinah, - pravica sodločanja pri vladi, odprava cenzure, pravica zbiranja, razširitev pokrajinske samouprave, svoboden pouk in ljudska porotna sodišča. Že se tudi zavedajo glavne naloge: razbiti vpliv in nadvlado Nemcev in Madžarov ter ustanovitev nove upravne in državne tvorbe.

Zahteve po teh svoboščinah so se razširile do nas od drugod. Saj v tem času je vrela med meščanstvom v Evropi. Ideje enakosti, ki jo je oznanila velika francoska revolucija, reakcija absolutizma ni mogla zadušiti. Meščanstvo je leta 1848 spet šlo na barikade in zahtevalo enakopravnost ne glede na stan, vero in narodnost. Iz Pariza se je revolucija prenesla na vsa mesta Evrope in tudi na Dunaj, kjer je dijaštvo

pod vodstvom dr. A. Fuestra, doma iz Radovljice, 11. marca 1848 zahteva od cesarja svobodo tiska, govora, pouka, vere ter ljudsko zastopstvo. 14. marca cesar Ferdinand objavi, da bo ustregel zahtevam.

Že 16. marca je prišla novica o revoluciji na Dunaju v Ljubljano. Prvi je zvedel zanjo tedanji ravnatelj cukrarne Tržičan Karel Kranjc, ki je bil že poznan po svojih svobodoljubnih in rodoljubnih nazorih. Po prvem začudenju so Ljubljanačani reagirali z demonstracijami, ki so bile v glavnem usmerjene proti oblasti kneza Metternicha in proti lokalnim uradnikom, kot na primer tedanjemu ljubljanskemu županu Janezu Ficherju, doma iz Koroške, velik nemčur in nepriljubljen med slovenskim prebivalstvom. Demonstracije, ki so v vsem še vedno očitno izražale zvestobo cesarju so se razširile tudi v podeželska mesta. Toda nikjer ni prišlo do prevelikih nemirov, kajti moščanstvo je zavedajoč se potrebe po redu in zakonu, pričelo ustanavljati svoje narodne garde, katerim je bilo dan^o v nalogo, da "branijo imovino in čuvajo življenje".

Najvažnejše za Slovence ob tej priliki je dejstvo, da je naše izobraženstvo v tej dobi prvič javno stopilo na politično bojišče in pričelo z dejavnostjo, ki naj bi prinesla ako že ne Slovenskemu narodu politične pravice, pa vsaj Slovenskemu jeziku enakopravnost v šoli in uradu. Pa ne samo izobraženstvo po mestih, tudi naš človek na podeželju se je po prvenstvenih zahtevah po popolni odpravi tlake pričel zavodati, da hoče še več: uporabo Slovenskega jezika po uradih.

Slovinci tedaj živeči na Dunaju so prvi uvideli, da je za dosego teh ciljev potrebno organizirano delo, zato so se združili v društvo "Slovenija". Po zgledu tega društva so se potem ustanovila slovenska društva po drugih krajih, kjer so bili Slovenci. Na iniciativo dr. Bleiweisa se je že 25. aprila 1848 ustanovilo v Ljubljani "Slovensko društvo". Predsednik mu je kot prvi bil dr. Henrik Martinak, tajnik pa Franc Malavašič in dr. Janez Bučar. Po protoku onega meseca je dr. Bleiweis sam postal predsednik. Društvo je pričelo prirejati shode v rodni dvorani, kjer so govorniki navduševali prebivalstvo za slovensko narodnost in slovenski jezik. Med pravili društva beremo, da si je nadele namen: "izoblikovati slovenski jezik, povzdigniti slovensko narodnost v njeni harmonični ideji ustavnega cesarstva ter na zakonit način braniti pravice Slovenskega naroda". Vidimo, da se v tem času tedanji Slovenski izobraženci že dobro zavedajo pravic Slovenskega naroda, čeprav jim je koncept habsburške monarhije nekaj v kar se splah čvorniti in ne more in ne sme. To je velik korak naprej, kajti predstavljati si moramo, čeprav nam je danes to težko, da se je prebivalec Štajerske v prvi vrsti smatral za Štajerca, Kranjec za Kranjca, Korošec za Korošca. Z drugimi besedami, Slovenci na Štajerskem niso bili smatrani kot Slovenci, nego slovensko govoreči Štajerci. Nemški stanovi so se prav dobro zavedali, da morajo tako mišljenje in občutek prebivalstva ohraniti čim dalje, ako hočejo preprečiti, da se Slovenci zedinijo in tako onemogočijo nadaljno nadvlado nemštva. Prav tako so stanovi, posebno na Štajerskem in Koroškem, povdarjali važnost obstoječih pokrajinskih meja in s tem, kjub temu, da so od sedaj morali popuščati zahtevam Slovencev, ohranili pokrajinsko razmejitev prav do konca prve svetovne vojne.

Tudi med slovenskimi rodoljubi tistega časa je bila razdelitev po pokrajinah še zelo ukoreninjena. Prav zato se pri določanju enotnih ciljev za narodno bodočnost niso mogli hitro ediniti. Zato so se nekateri ogrevali za Zedinjeno Slovenijo, nekateri za panslavizem ter prav posebno med Štajerci za Ilirizem (Dr. St. Kočevar in Staniko Vraz.)

Leto 1848 je bilo leto prepolno dogodkov za Slovence: Revolucija, ustanovitev narodnih straž, boji proti Italijanom pod maršalom Radeckim, Madžarski upor in pohod hrvatskega bana Jelačića na Dunaj, da reši cesarja pred Ogrji in nemškimi uporniki, volitve v deželne in državni zbor, pokret nemcev za vključitev Avstrije v vsenemško federacijo ter bojkot volitev v Frankfurtski parlament, vseslovenski kongres v Pragi. Leto velikih perturbacij in odločitev. V vseh teh smo Slovenci že nastopali kot taki in imeli svojo narodno smer, čeprav smo bili še neokretni in neizkušeni.

Ustanovitev in organizacija narodnih straž nam je prinesla dokončno odločitev o slovenski zastavi, katero so nosile ljubljanske narodne straže na svojih kokardah: belo-modro-rdeče.

V bojih maršala Radeckega smo bili Slovenci odločno na avstrijski strani in to radi zavesti o italijanski nevarnosti, katere se je zavedal tudi naš preprostai človek. Kronikar poroča, da se italijanski poslanec De Francesci na potu na Dunaj ustavi v Sežani. Gostilničar in župan Mohorčič mu na vprašanje, zakaj nima naročenih laških listov odgovori: " Naša dežela je slovenska, tudi Trst je naša slovenska zemlja"...

Pri pohodu bana Jelačića na Dunaj so se Slovenci postavili na njegovo stran, kajti zavedali so se, da bi zmaga nemškega meš čanstva in Ogrov priključila Avstrijo nemški federaciji in bi bil položaj Slovanov za to mnogo težji. Prav iz istoga razloga so Slovenci bojkotirali izvolitev kranjskih poslancev za frankfurtski parlament. Zavedali so se, da bo delo za afirmacijo slovenskega naroda še najbolj uspelo da se povežejo z bratskimi slovanskimi narodi. Zato so se tudi udležili Vseslovenskega kongresav Pragi 31. maja 1848 s predstavniki : Staniko Vraz, Globočnik, Šparovec, Junik in Grbovič.

To leto nam je tudi prineslo svojo prestolico. Ljubljana se je utrdila kot središče vseh Slovencev. To vlogo ji je predvsem priborilo dejstvo , da je bila središče odine pokrajine z veliko večino slovenskega prebivalstva. Kljub temu, da so se Slovenska društva ustanovila tudi v drugih mestih (Celovec, Trst, Gorica, Celje, Radgona, Poljčane, Novo mesto, Postojna itd. je bilo ljubljansko "Slovensko društvo kot osrednje in vzor za druge. Graška "Slovenija" piše: Ljubljana je Slovenije srce. Vi ste in bodite glava vseh obmejnih slovenskih družb. Ravnajte nas, karkoli sklenete v prid naroda, bo nam po volji ino radi bomo vam po celi svoji slabi moči postrezni samo, da nam na znanje daste: kaj in kako".

Tudi časopisje se je v tem letu razbohotilo. 4. julija izide v Ljubljani prvi slovenski politični časopis " Slovenija ", katerega urejuje Matej Cigale. Zahteva lista v kateroga dopisujeta tudi

Korošca Matija Majar in Andrej Einspieler, je Zedinjena Slovenija s svojim postavodajnim deželnim zborom. Poleg drugih izide v Ljubljani pod uredništvom Malavašiča prvi slovenski uradni list: "Ljubljanski časnik"

Kot že rečeno so v tej dobi naša politična zahteva bile še dokaj meglene in politiki, ki so šele iskali pravi smer poti v bodočnost, niso bili v popolnem soglasju. Niso se še popolnoma mogli naslanjati na voljo ljudstva, ker to še ni bilo popolnoma narodno zavodno. Kmečki poslanci nočejo sodelovati z gosposkimi, ker jim ne zaupajo; še so razdeljeni na dežele in glasujejo, da se deželne meje ne smejo odpraviti. Toda kljub temu se že pojavijo precej odločne zahteve te dobe: Zedinjena Slovenija z ustavodajnim zborom v Ljubljani, priznanje enako pravnosti Slovenščine v uradu in šoli, zahteva po vsučilišču, nezavisnost Avstrije od Nemčije in odprava carinske meje proti Hrvaški.

Vse te zahteve, čeprav niso uspelo v glavnem, pa so nam mnogo pridobile vsaj na nekaterih poljih v uradnih krogih so pričeli priznavati pravico Slovenščine in Ljubljanski gubernij je pričel objavljati svoje odločitve v obeh jezikih ter zato nastavlil prvega uradnega prevajatelja. Glode šol je bilo za Slovence v tem času kaj slabo proskrbljeno. Bile so v glavnem v rokah duhovščine in ugodno za nas je bilo, da so na vplivnih mestih delovali duhovniki, ki jim lahko postavimo častno mesto med narodnimi prepoveditelji: na Kranjskem Ravnikar, na Koroškem in Štajerskem škof Martin Slomšek, na Goriškem Stanič. V glavnem so na podeželju delovale nedeljske šole, ki so bile vodene v slovenskem jeziku. Šole v mestih pa so bilo izključno v nemščini. Za šolo godnih otrok v tem letu je bilo 57.016, v šole pa jih je hodilo le 11.632.

Bleiweis in Slovensko društvo so zahtevali da se ljudske šole pomnože in izpolnijo učni načrti ter da "slovenski jezik obširnejše pravice zadobi kot zdaj". Šele v 2. septembru 1848 ministrski odlok uredi, da se mora v vseh šolah v bodoče poučevati v materinščini. Toda ta odlok se je posebno v šolah na Štajerskem in Koroškem zanemarjal, kaj kajti dodatna odredba ministrstva je dejala, da naj se v materinščini uči le, kjer je učitelj tega jezika vešč. Namškim oblastem je bilo pa kaj lahko najti učitelje nevešče Slovenščine. V višjih šolah je bil dovoljen pouk Slovenščine le "ako je to potrebno". Po večini so potem Slovenščini poučevali slovenski profesorji brezplačno.

Doba svobode 1848 je bila prekratka, da bi prišlo do večjih pridobitev za Slovence. Ko je 1849 stopil na prestol mladi cesar Franc Jožef, je z nove ustave pričel odtegovati dane svoboščine, dokler ni z ministrom Bachom uvedel režim, ki se je spet naslonil na orožništvo in dvignil nemstvo nad ostale narode monarhije. Z vedno novimi spremembami mi zakonov je uvedel cenzuro, razpustil vsa politična društva, ter prepovedal vsako politično delovanje. Vse, ki so se popreje vmešali v politično delovanje so dali pod strogo policijsko nadzorstvo in tako je bilo tudi politično delo Slovencev za nekaj let popolnoma zaustavljeno, vezi med slovanskimi narodi prekinjene in slovenskim študentom zabranjeno študirati na univerzi v Pragi. Toda seme zasejano 1848 je klilo dalje, čeprav prikrto. Nove generacije so doraščale. Mladina, ki se je

navdušila ob "pomladi narodov" je postajala zrela, da prevzame mesta "Starih". Prišlo je leto 1860 in z njim 20. oktobra takimenoenovani oktoberski diplom s katerim je cesar pod pritiskom razmer spet prouročil državo. Da ohrani monarhijo je dovolil pokrajinam večjo avtonomnost, v kateri naj bi se posamezne narodnosti celi monarhiji v prid primerno razvijale in napredovale. Priznava enakost podložnikov pred postavo, svobode bogoslužja in pravico do javnih služb. S tem so bili zopet podani pogoji za nadaljne politično delo v dobrobit Slovenskega naroda. Naslednje dobo bi lahko karakterizirali kot dobo učvrščevanja narodne zavednosti in odkritega boja proti ponemčevanju. Zopet so glavno težo tega dela prevzeli maloštevilni izobraženci, ki so bili ljudstvu vse hkrati: naredni buditelji, politični voditelji, pesniki, pisatelji, organizatorji in gospodarstveniki. Nadeli so si ideje 1848 leta spraviti v življenje. Glavne uspehe so imeli v svojem boju za uveljavljanje Slovensčine v uradu in šoli. Toda delo ni bilo lahko. Boriti se je bilo treba na vse strani, proti tujim očitkom panjslavizma in protidržavnega rovarjenja ter proti mlačnosti nekaterih slovenskih uradniških slojevin nezadostni bojevitosti narodnih mas.

Takoj po objavi februarkega patentasa za 20. marec 1861 bile razpisane volitve. Ljudstvo je bilo seveda premalo pripravljeno. Političnega lista razen mlačnih "Novic" ni bilo. Slovensko društvo pa se je pod vladnim pritiskom razšlo že leta 1853. Zato je bil uspeh Slovencev pri teh volitvah le skromen. Že pri drugih volitvah 1867 je bilo mnogo boljše. Na Kranjskem so dobili Slovenci večino v deželnem zboru, na Štajerskem so skočili od enega na osem poslancev. V upravno političnem oziru pa smo bili še vedno v zagati. Razdelitev na pokrajine je še vedno ostala, ker se po februarkelem patentu država organizirala po zgodovinskih enotah. Le v tem oziru pa Slovenci edini od Avstrijskih Slovanov nismo imeli izhoda, kajti edine naše zgodovinske kronovine so bile Kranjska, Štajerska, Koroška, Goriška in Istra. Vsako združevanje ali menjanje deželnih meja je bilo dovoljeno le s pristankom deželnih zborov. Naravno ni bilo v interesu Štajerskega ali Koroškega deželnege zbera, da del svojega ozemlja izgubi in ga priključi Kranjski, ki je edina imela slovensko večino.

Leta 1865 je cesar začasno razveljavil ustavo z namenom, da se razširijo pravice posameznim deželam. Zato so se 24. in 25. septembra sešli v Mariboru slovenski politiki, da si natančno začrtajo smernice svojih zahtev v bodočnosti. Te so bile že daleč odločnejše še od skromnih začetkov leta 1848. Zahtevali so, da morajo vsi uradniki med Slovenci biti zmožni Slovensčine, da se mora v vseh slovenskih krajih Slovensčina upeljati kot učni jezik v ljudskih šolah in učni jezik za polovico predmetov v srednjih šolah. Zahtevali so slovensko pravno fakulteto ter odstranitev deželnih meja ter ustanovitev notranjeavstrijske upravne skupine, ki bi obsegala Kranjsko, Koroško, Primorsko, Istro, Trst, Goriški kras in Štajersko.

Dualizem, to je razdelitev države na avstrijski in ogrski del je povzročil v slovenski politični javnosti preobrat. 2. septembra 1869 so se v Ljubljani spet sestali slovenski poslanci. Uvideli so

da jim široka samouprava dežel, osnovanih na zgodovinskih mejah nikdar ne bo v korist, ker bodo v deželnih zborih vedno v manjšini in za togadelj se njih glas ne bo slišal. Uvideli so da bo za Slovence najkoristnejša pot močen centralni parlament, kjer bodo njihovi zastopniki nastopali kot enotna skupina ter si istočasno našli oporo v ostalih jugoslovanskih poslancih. Proglasili so, da je edini zadovoljivi način za Slovence ustanovitev Zedinjene Slovenije. Na žalost pa te svoje zahteve niso mogli sprovesti, deloma, ker so jim Čehi in ostali Avstrijski Slovani odrekli zadostno pomoč, deloma pa radi neodločnosti poslancev kranjskega deželnega zbora.

Delo za zedinjeno Slovenijo pa se je kljub vsemu nadaljevalo s peticijami, spomenicami, po časopisju, shodih, zborovanjih, v deželnih in državnem parlamentu. Iz teh časov so pomembna imena med slovenskimi politikmi: dr. Vošnjak, dr. Zarnik na Kranjskem, na Koroškem Einspieler in poslanec Toman; na Goriškem poslanca dr. Tonkli in dr. Žigon, ki sta v goriški deželni zbornici že 30. oktobra 1869 vložila interpelacijo za združitev vseh slovenskih pokrajin. Šele leto kasneje 30. avgusta 1870 jima je sledil kranjski deželni zbor z adresami v katerih govori o potrebi združenja vseh pokrajin, koder prebiva slovenski narod v eno celoto. Naslednje leto pa so napravili še korak naprej s pismom iste vsebine, katerega so poslali 14. novembra 1871 ministrskemu predsedniku grofu Holnawartu. Leta 1878 pa so vsi slovenski poslanci podpisali pismo naslavljeno cesarju s prošnjo za ustanovitev upravne enote za vse kraje kjer prebivajo Slovenci.

Ljudski sloji so v tem boju stali sklenjeno za politiki. Misel zedinjene Slovenije so zanesli med narod "tabori". Bili so to shodi velikih množic pod milim nebom.

Prvi tak tabor je bil sklican v Ljutomer, kjer se je ob velikem navdušenju ljudstva vršil 9. avgusta 1868. Mesec dni kasneje je bil uspešen tabor v Žalecu. 18. oktobra pa v Šempasu na Goriškem. Tabore na Štajerskem so organizirali na predlog F. Levstika po češkem zgledu dr. Matija Prelog, dr. Valentin Zarnik, dr. Jakob Ploj in župnik dr. Karel Lavrič.

Tabor v Vižmarjih nad Ljubljano, 17. maja 1869, katerega se je udeležilo okoli 30.000 ljudi, je bil tako mogočen, da je tedanji deželni predsednik Conrad, v strahu za javni red in oblasti, zaprosil za vojaško pojačanje ljubljanske posadke.

Kljub temu, da so potem vladne oblasti začele te tabore ovirati, so se še istega leta vršili tabori v Sovnici, (2. maja), v Ormožu (8. avgusta); leta 1870 so se vršili tabori v Sežani, Tolminu, Cerkljici, Vipavi, Kapeli pod Radgono, Kubežu v Istri, Bistrici pri Pliberku na Koroškem. V naslednjih letih so tabori radi vladnega pritiska zamrli. Obnovili so se šele leta 1878, in to le na Primorskem, kot protiutež rovarjenja Italijanov.

Ti ljudski tabori pomenjajo važen prehod narodno-političnega udejstvovanja iz ozko omejenih trških in mestnih krogov na širše in samostojno politično torišče. Široke plasti naroda so na teh taborih glasovale za združitev vseh Slovencev v enem upravnem telesu ter za enakopravnost v šoli, uradu in cerkvi.

(Nadaljevanje sledi)

Upravni odbor

SLOVENSKEGA DRUŠTVA MELBOURNE

obvešča da se bo

14. redna letna skupščina SDM

vršila v nedeljo 10. novembra, 1968
ob 7. uri zvečer

v Slovenskem domu, 371a Park Street, North Carlton.

VSI IŠKRENO VABLJENI

Za SLOVENSKE PLES, ki bo dne 25. oktobra t.l. v Broadmeadows Town Hall, bomo imeli na razpolago približno 50 vstopnic pri vходу v dvorano - To za tiste, ki si jih niso imeli čas nabaviti v predprodaji.

Zaželjeno je, da bi vsi prisotni bili oblečeni v večerne oblike, gospodje vsaj v toane. S tem bomo poudarili svobodo plesa pred tujimi gosti.

Prosimo, da ste v dvorani najkasneje do 9. ure, ker bo ob 9.30 kratk spored v zvezi z proslavo in obiskom predstavnikov drugih slovenskih društev v Avstraliji. Dostojnost zahteva, da vlada v dvorani med sporedom popolna tišina.

Ko ste v dvorani ne odvrzite vstopnic, kajti potrebovali jih boste kasneje kot srečke pri brezplačnem nagradnem zrebanju, ki se bo vršilo okoli polnoci.

Za vse one, ki se z nimajo za ustanovitev smučarskega odseka SDM, bo v dvorani pripravljena posebna miza, pri kateri se bodo lahko pogovorili z organizatorjem odseka g. P. Gosnikom.

Pijaco morate prinesiti s seboj. Večerje pa bo na razpolago v jedilnici za zelo zmerno ceno, kakor že običajno.

Prosimo, da otroke, vsaj one izpod deset let starosti ne pripeljete na zabavo. Pustite jih tokrat doma pod primernim varstvom.

Ker je ta številka "vestnika" predvsem posvečena 50 letnici proglasitve neodvisnosti Slovenije, bomo vsa ostala poročila objavili v naslednji številki.